

TÁJÉKOZTATÓ KÖZLEMÉNYEK

A véradás legyen közügy

Dr. Schiller András orvos őrnagy.

Bottó Imre ezredes

A korszerű gyógyítómunkában a vérádomozgalom eredményeképpen nyert vér nélkülözhetetlen az életmentésben, alapanyaga sok gyógyszernek és vérkészítménynek, ugyanakkor fontos feltétele új sebészeti eljárások és gyógy módok fejlesztésének. Balesetknél, tömeges sérüléseknél, tömegkatasztrófaúknál elengedhetetlen a nagy mennyiségű vér gyors pótlása. Az időben alkalmazott vératömlesztés számos esetben életmentő beavatkozást jelent.

Napjainkban világ- és országszerte nagymértékben megnövekedett a vérszűkeéglet.

Ugyanakkor a néphadseregben is a magyarányú műszaki fejlesztés, a gépesítés, a gépjárművek számának emelkedése növeli a balesetek, ezen keresztül a vérellátásban részesítendő sérültek számát.

A korszerű tartósító módszerek elterjesztésével lehetővé vált a vér és vérkészítmények hosszabb időig történő tartósítása is. A vértartalék készítésének katonai szempontból is különleges jelentősége van.

A Magyar Néphadseregben ugyanúgy, mint a polgári életben is 1949 után indult meg a vérgyűjtés. Először a Központi Kórházon belül történtek a vérvételek orvosok egyéni kezdeményezésüként, egy-egy esethez. Az igazi tudatos kezdést a 0379 VK/5/a 1951. 02. 01. sz. rendelet jelentette, melynek értelmében megalakult a Honvéd Vérellátó Intézet.

1953-ban indult nagyobb mennyiségű konzervált (tartósító oldattal elegyített) vérvétel, térítés ellenében. Ennek mennyisége évente 760 liter volt. Ez a mennyiség az aktív propaganda segítségével folyamatosan növekedett. 1954-ben 912 liter, 1955-ben már 1571 liter volt a teljesítmény. A véradások mind térítés ellenében történtek az időközben új nevet kapott Honvéd Vérellátó Állomás helyiségeiben. Az ily módon beszerzett vér mennyisége 1956-ra jelentősen csökkent, 781 literre. Az állomás fokozatosan tudományos profilt vett fel és a vérgyűjtés háttérbe szorult. 1956 szeptemberében az állomást az Eü. Csf.-ség megszüntette és az ellátást rövid ideig a polgári vérellátók végezték. Az ellenforradalom idején ugyanis a nagyszámú sérült ellátására szükségessé vált a vérgyűjtés, melyet a még el nem távozott dolgozók végeztek el. Az állomás ezután, mint az MN Központi Katonai Kórház egyik osztálya alakult meg 11 fővel.

A vérgyűjtési munkát egészen új alapokra kellett helyezni. A kizárólag térítéses vérvételeket fokozatosan felváltotta az önkéntes, térítésmentes véradások rendszere. Az osztály szoros kapcsolatot épített ki a polgári vérellátókkal, a csapatokkal és a Vöröskereszttel. Az újfajta véradás hadseregben belüli elnevezése a „Hazafias Véradó Mozgalom” volt. 1964-re a KKKK vérellátó osztálya már kizárólag térítésmentes, kiszállásos vérvételeket bonyolított le. A levett vér mennyisége is fokozatosan nőtt: 1964-ben 1573 liter, 1973-ban 2489 liter, 1980-ban 1940 liter, 1985-ben pedig 2542 liter volt az osztály teljesítménye. Ez a mennyiség azonban napjainkban már kevés.

A polgári vérellátó állomások is egyre növekvő mértékben vettek vért az alakulatoknál: 1964: 6613 liter; 1973: 30 053 liter; 1980: 25 040 liter; 1985: 30 589 liter mennyiségben. A honvédségi vételekből a polgári állomások bizonyos mennyiségű háborús tartalékképzést is tudnak biztosítani. A levett vér mennyisége nagyjából bizonyos határokon belül változik, ami arra mutat, hogy a véradók száma évek óta állandó. Azonban nem egészen erről van szó, mivel időközben a konzerválási technika változása lehetővé tette a valamivel nagyobb mennyiségű vér levételét, másrészt gyakrabban vagyunk kénytelenek a véradó áldozatkészségét igénybe venni. (Az eddigi kettő helyett évente háromszor.)

A Magyar Néphadseregben az önkéntes, térítésmentes véradások jelenlegi érvényes szabályozója a 34/1975. sz. HM utasítás. Az eltelt időben kiválóan szabályozta a véradásokat és az értük, a katonáknak adható juttatásokat. A katonák több alakulatnál nagy lelkesedéssel, önfeláldozással járulnak hozzá a betegek gyógyulásához. Sajnos azonban egyre gyakrabban fordulnak elő olyan jelenségek, melyek a véradó-kedvet letörlik, amelyek végül is a véradók számának folyamatos csökkenéséhez vezetnek.

Melvezek ezek a negatív jelenségek? A jutalomszabadság kiadásának megtagadása vagy elfelejtése. A szabadság eltávozásra változtatása. A véradónak járó sör „letiltása”. A tisztí-tiszthelyettesi hallgatók hivatásosnak történő minősítése és a részükre járó szabadság megvonása. A felvilágosító és szervezőmunka elhanyagolása. A területi kapcsolatok előtérbe helyezése, a véradás hadsereg érdekeivel szemben.

Úgy gondoljuk, a felsorolt okok is hozzájárultak ahhoz, hogy nagy létszámú alakulatoknál is igen alacsony a véradásokon részt vevők száma.

Az MN Központi Katonai Kórház vérellátó osztálya és rajta keresztül az egész intézet ugyanezekkel a gondokkal küzd. A csökkenő véradó létszám és vér miatt a betegek vérrel történő ellátása a nyári, téli szabadság, valamint váltásidőben enyhén szólva, zavart szenved. Vannak olyan időszakok, amikor saját forrásból nem tudunk vért beszerezni. Ilyenkor a polgári vérellátóktól kell segítséget kérnünk. Ők adnak, ha van nekik. Gyakran fordul elő, hogy katona véradó vérét kell megvásárolni. Ugyanis a polgáriaktól kapott vér-vérkészítményért a kórháznak fizetnie kell. Az ilyen költségek évről évre növekednek. Az MN Központi Katonai Kórház gondjait még súlyosítja, hogy az utóbbi években növekszik azon alakulatok száma, ahonnan a katonák a polgári decenterumokban adnak vért a korábbi Honvéd Vérellátó helyett. Ez a fent felsoroltakon kívül azért is hátrányos, mivel képzetlenség készenléti véradót találni a csekély számú alakulat katonái között, akik ne adtak volna bárom hónapon belül már vért.

A felvázolt helyzet kétségessé teszi az MN KKK vérellátó osztálya bővítésének elkezdését is, aminek eredményeként a jövőben lehetővé válik a készítmények nagy mennyiségű előállítás.

Meglevő gondjaink enyhítése, majd megszüntetése érdekében megfontolásra ajánljuk a HM 34/1975. (HK 23.) számú, az önkéntes vérado mozgalom szabályozásáról szóló utasításának korszerűsítését, a vérado mozgalom továbbfejlesztését.

A térítésmentes vérgyűjtő mozgalom szervezése komplex feladat. A mozgalom szervezésében a parancsnokok, a párt-, a KISZ- és szakszervezetek, az egészségügyi szolgálat beosztottainak szoros, sokoldalú együttműködése szükséges. Tapasztalataink szerint a személyi állomány jelentős része, helyenként döntő többsége érti és magáévá teszi a mozgalom célkitűzéseit, szívesen adnak vért térítésmentesen ott, ahol az egység- és alegységparancsnokok, társadalmi szervek az eu. szolgálattal karöltve együttesen szervezték a véradást.

A véradók megnyerése érdekében végzett felvilágosító tevékenység rendkívül munkaigényes feladat. A véradásra jelentkező ugyanis nem látja tettének közvetlen hatását és értelmét; a véradótól áldozatvállalást várunk, ellenszolgáltatás nélkül; a véradással szembeni esetleges előítéleteket türelmes felvilágosítással lehet megszüntetni. Nem könnyű dolog legyőzni, különösen az első véradók idegenkedését a vérvétellel járó „tűszúrás”-tól sem.

A mozgalom megértetésében az agitációs és propagandamunkában a pártalapszervezetekre, a kommunistákra, a KISZ- és szakszervezeti szervekre nagy munka hárul. Célszerű ezenkívül állománygyűlést, tiszti gyűlést, röpgyűlést vagy politikai tájékoztatót tartani ebből az alkalomból a vezetőorvos bevonásával.

A csapatrádió, a faliújság is kiválóan alkalmas a véradómozgalom népszerűsítésére. A mozgalom szervezésében igen nagy jelentősége van a személyes példamutatásnak. Ezen a téren a vezetőorvosnak, az egészségparancsnoknak, más vezető beosztásban levőknek, a párt- és társadalmi szervek vezetőinek kell élenjárnia.